

Artikelen

Citotoets en de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs

Lieke Stroucken (CBS), Dick Takkenberg (CBS), Anton Béguin (Cito)

Aan het eind van de basisschool maken leerlingen samen met hun ouders en leerkracht een keuze voor het soort voortgezet onderwijs dat ze gaan volgen. Dit is een belangrijk moment voor de verdere schoolloopbaan van een kind. De score op de Citotoets speelt hierbij vaak een adviserende rol. Jongens, autochtone kinderen en kinderen met rijkere ouders halen over het algemeen een hogere score op de Citotoets. Kinderen uit gezinnen met hogere inkomsten hebben vaker een hoger voorlopig leerkrachtadvies dan hun Cito-score aangaf en kiezen ook vaker voor een hoger brugklasniveau dan hun Citotoets indiceerde.

1. Inleiding

De overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs is van groot belang voor de verdere onderwijsloopbaan van de leerling. Hoewel veranderingen van onderwijssoort ook nog in de rest van de onderwijsloopbaan mogelijk blijven, is voor het merendeel van de kinderen de keuze die zij op de drempel van het voortgezet onderwijs maken, van grote invloed voor hun verdere gang door het onderwijssysteem.

Eén van de meest gebruikte instrumenten voor de advisering voor het best passende type voortgezet onderwijs is de Citotoets. Veel kinderen maken deze toets aan het einde van de basisschool. In 2005 deed 85 procent van de basisscholen mee aan de Citotoets. De behaalde score geeft een indicatie voor het schooltype in het voortgezet onderwijs dat het meest geschikt lijkt voor de leerling. De Citotoets is niet verplicht, maar het advies wordt wel veel gebruikt, zowel door scholen als door ouders.

In dit artikel worden de resultaten besproken van een onderzoek naar de samenhang tussen achtergrondkenmerken van leerlingen en hun overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs. De gebruikte cijfers hebben betrekking op de gegevens van de Citotoets in 2005.

2. Cito-advies naar achtergrondkenmerken van leerlingen

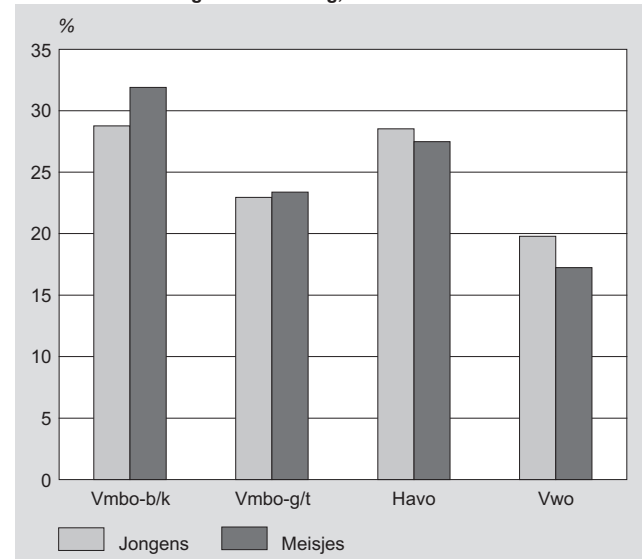
Ruim drie van de tien kinderen die de Citotoets maken, behalen een score die aangeeft dat het beste vervolgonderwijs het vmbo met een sterke beroepsinhoud is (vmbo met de basisberoepsgerichte of de kaderberoepsgerichte leerweg). Daarnaast haalt bijna een kwart van de leerlingen de toetsscore voor vmbo met een meer theoretische

inhoud (vmbo gemengde of theoretische leerweg, vergelijkbaar met mavo). Samen zijn deze vmbo-indicaties goed voor ruim de helft van de leerlingen. De rest van de leerlingen haalt een havo of vwo-score: 28 procent behaalt een havo-indicatie en 18 procent een score die vwo aangeeft.

2.1 Naar geslacht

Bij verdeling van de leerlingen naar jongens en meisjes valt op dat meisjes in het algemeen een wat lagere Cito-score behalen dan jongens. Dat is opvallend, omdat meisjes het in hun verdere onderwijsloopbaan in het algemeen iets beter doen dan jongens: ze blijven minder vaak zitten en behalen iets hogere eindexamenresultaten.

1. Cito-advies naar geslacht leerling, 2005

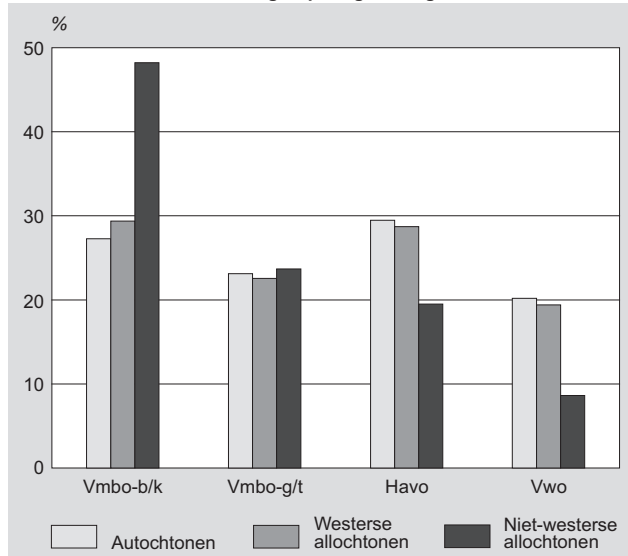

Bron: Cito/CBS.

2.2 Naar herkomstgroepering

Er zijn grote verschillen in de behaalde Cito-score tussen allochtonen en autochtonen. Zo behalen westers allochtone leerlingen (bijvoorbeeld kinderen van Duitse, Belgische of Engelse ouders) ongeveer dezelfde score als autochtone kinderen, maar scoren niet-westers allochtone leerlingen duidelijk lager. Slechts 9 procent van de niet-westers allochtone leerlingen behaalt een score die vwo aangeeft, tegenover 20 procent van de autochtone leerlingen. Bijna de helft van de niet-westers allochtone kinderen behaalt een Cito-score die vmbo met basis- of kaderberoepsgerichte leerweg aangeeft. Bij autochtonen is dat bij 27 procent van de leerlingen het geval.

2. Cito-advies naar herkomstgroepering leerling, 2005

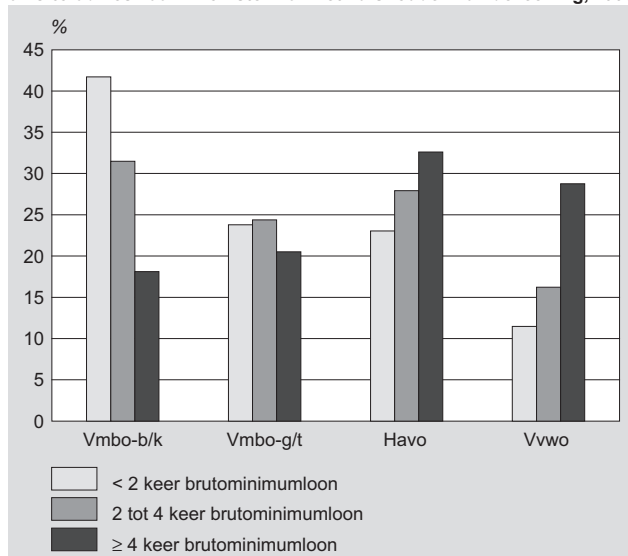
Bron: Cito/CBS.

2.3 Naar inkomsten van het huishouden

De hoogte van de Cito-score die de leerlingen behalen, blijkt ook sterk samen te hangen met het inkomstenniveau van het ouderlijk gezin. Zo halen kinderen uit huishoudens met een relatief hoog inkomstenniveau bijna drie keer zo vaak een score die vwo indiceert, dan kinderen uit een relatief lage inkomstenklasse. Daarnaast behaalt slechts 18 procent van de kinderen uit gezinnen met een hoog inkomstenniveau een indicatie voor vmbo met een sterke beroepsinhoud (vmbo basisberoeps- of kaderberoepsgerichte leerweg).

De statistische samenhang tussen inkomstenniveau van het huishouden en Cito-score van de kinderen wordt waarschijnlijk voor een groot deel verklaard door het opleidingsniveau van de ouders. Een hoog opleidingsniveau van de ouders creëert in het algemeen een milieu dat bevorderlijk is voor kennisverwerving door de kinderen en leidt in het

3. Cito-advies naar inkomsten van het huishouden van de leerling, 2005

Bron: Cito/CBS.

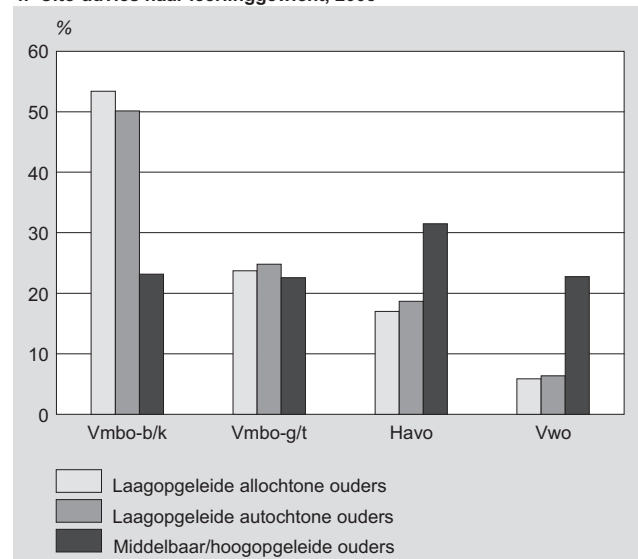
algemeen ook tot een relatief hoog inkomstenniveau van het huishouden. Helaas ontbreekt het opleidingsniveau van de ouders in de gegevens waarop dit artikel is gebaseerd, zodat hiervoor niet gecorrigeerd kan worden.

2.4 Naar leerlinggewicht

Een indicatie voor het opleidingsniveau van de ouders kan wel worden gekregen uit het zogeheten 'leerlinggewicht'. Dit gewicht geeft bepaalde categorieën van achterstandsleerlingen aan en wordt gebruikt bij het vaststellen van de financiering voor de basisscholen. De belangrijkste categorieën van achterstandsleerlingen in deze gewichtenregeling zijn de categorieën met gewicht 0,9 en 0,25. In grote lijn gaat het bij een gewicht van 0,9 om kinderen van laagopgeleide allochtone ouders (laagopgeleid wil zeggen maximaal voorbereidend beroepsonderwijs) en bij een gewicht van 0,25 om kinderen van laagopgeleide autochtone ouders.

De Cito-score blijkt sterk samen te hangen met het leerlinggewicht. Zo wordt de score voor vwo bijna vier keer vaker behaald door kinderen met middelbaar of hoger opgeleide ouders dan door kinderen met laagopgeleide allochtone ouders (gewicht 0,9) of met laagopgeleide autochtone ouders (gewicht 0,25). De indicatie voor vmbo met een sterke beroepsinhoud wordt veel vaker behaald door kinderen met laagopgeleide ouders.

4. Cito-advies naar leerlinggewicht, 2005

Bron: Cito/CBS.

3. Leerkrachtadvies en Cito-advies

Naast de Cito-toets geeft ook de leerkracht advies over het schooltype waar de leerling het beste naar toe kan gaan. Het leerkrachtadvies waar het hier om gaat, staat los van de Cito-toets en gaat daar ook aan vooraf. Het leerkrachtadvies is een eerste, voorlopig advies, dat niet verward moet worden met het definitieve schooladvies dat na de Cito-toets wordt opgemaakt. Beide indicaties, Cito-advies

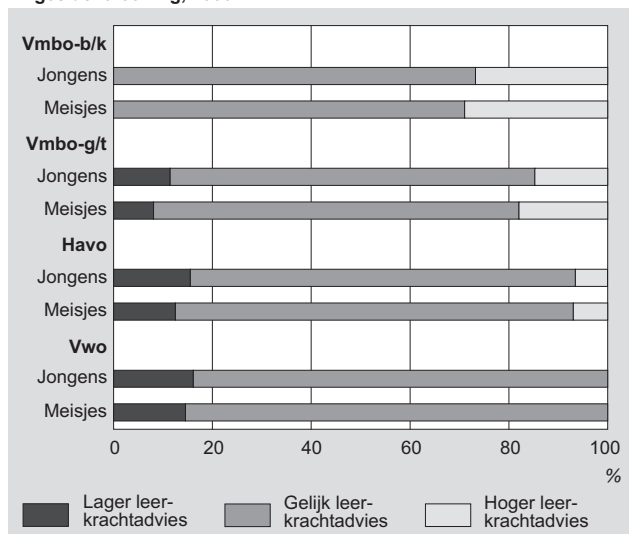
en leerkrachtadvies, hebben zowel voor- als nadelen. Zo is de Citotoets een objectief meetinstrument en voor alle kinderen gelijk, maar net als elke toets een momentopname. Daarentegen geeft de leerkracht een subjectief oordeel over de leerling, maar dat doet hij/zij op basis van maanden- of jarenlange ervaring met de leerling en diens prestaties.

Over het algemeen komen de Citotoetsscore en het advies van de leerkracht sterk overeen. Alleen bij kinderen met een Cito-score die beroepsgericht vmbo indiceert, is het verschil duidelijk groter. Ruim één op de vier kinderen in die groep heeft van de leerkracht een hoger advies gekregen (doorgaans de gemengde of theoretische leerweg van het vmbo). Dat geldt voor zowel jongens als meisjes.

3.1 Naar geslacht

Jongens krijgen in het algemeen wat vaker dan meisjes van de leerkracht een advies dat lager ligt dan hun Cito-score. In de groep leerlingen met het Cito-advies 'vmbo gemengde of theoretische leerweg' heeft 11 procent van de jongens een lager leerkrachtadvies gekregen tegen 8 procent van de meisjes. In de groep met het Cito-advies 'havo' zijn de percentages leerlingen met een lager advies respectievelijk 16 en 13.

5. Voorlopig leerkrachtadvies in vergelijking met Cito-advies naar geslacht leerling, 2005

Bron: Cito/CBS.

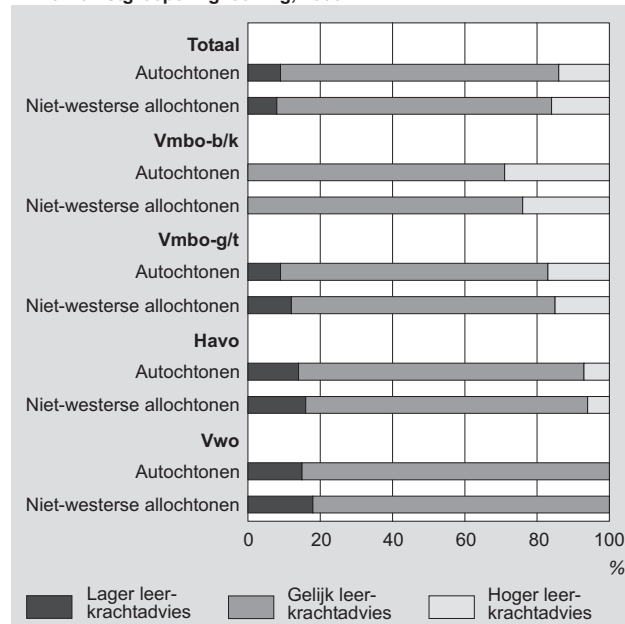
3.2 Naar herkomstgroepering

Gemiddeld over alle Cito-scores heen krijgt ruim driekwart van de leerlingen een leerkrachtadvies dat overeenkomt met het Cito-advies. Dat geldt voor zowel autochtonen als niet-westers allochtonen. Bij detaillering naar Cito-advies, blijken niet-westers allochtonen vaker dan autochtonen een lager advies van de leerkracht te krijgen (en minder vaak een hoger advies) dan hun Cito-score indiceert.

Van de autochtone leerlingen met een basis- of kaderberoepsgerichte vmbo-advies, krijgt 29 procent een hoger leerkrachtadvies, tegenover 24 procent van de niet-westers

allochtone leerlingen. In de groep die Cito-advies 'vmbo gemengde of theoretische leerweg' heeft, krijgt 12 procent van de niet-westerse allochtonen een lager advies, tegenover 9 procent van de autochtone leerlingen. En in de groep leerlingen met Cito-advies 'vwo', hebben de niet-westerse allochtonen in 18 procent van de gevallen een lager advies, tegenover 15 procent van de autochtonen.

6. Voorlopig leerkrachtadvies in vergelijking met Cito-advies naar herkomstgroepering leerling, 2005

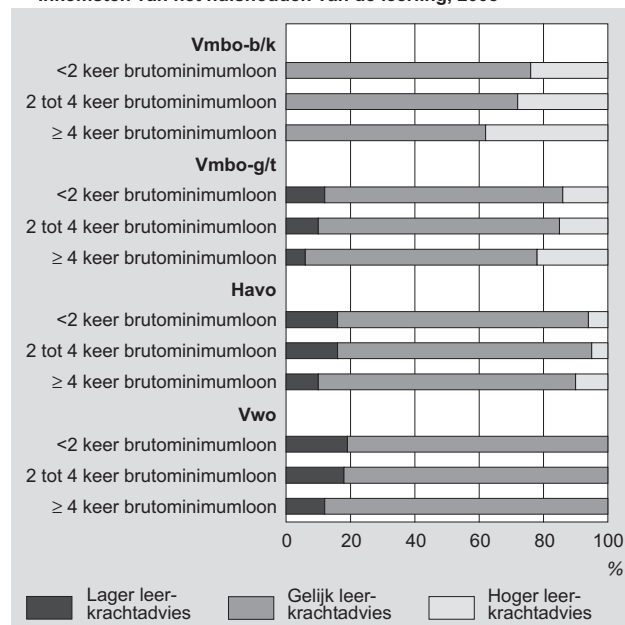

Bron: Cito/CBS.

3.3 Naar inkomsten van het huishouden

Ook bij detaillering naar inkomsten van het huishouden waartoe de leerling behoort, treden duidelijke verschillen

7. Voorlopig leerkrachtadvies in vergelijking met Cito-advies naar inkomsten van het huishouden van de leerling, 2005

Bron: Cito/CBS.

op tussen leerkrachtadvies en Cito-advies. Op alle vier de onderscheiden Cito-scoreniveau's blijkt dat bij het hoogste inkomstenniveau het vaakst een hoger leerkrachtadvies wordt gegeven dan de Cito-score indiceert en het minst vaak een lager leerkrachtadvies. Bij het Cito-advies 'vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg' bijvoorbeeld, geeft de leerkracht aan kinderen uit de hoogste van de hier onderscheiden inkomstenklassen in 38 procent van de gevallen een hoger advies dan de Cito-score aangeeft. Bij kinderen uit de laagste van de hier onderscheiden inkomstenklassen is dat bij 24 procent het geval. Bij het Cito-advies vmbo 'gemengde of theoretische leerweg' zijn die percentages respectievelijk 22 en 14.

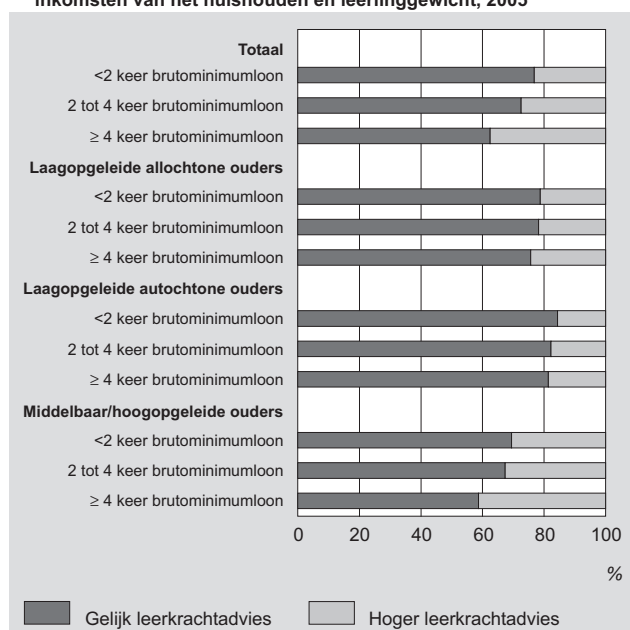
Deze statistische samenhang tussen hoger leerkrachtadvies en hoogte van huishoudinkomsten wordt mogelijk verklaard door de samenhang tussen inkomen en opleidingsniveau van de ouders. Daarnaast kan het zijn dat de leerkracht het opleidingsniveau van de ouders een rol laat spelen in zijn inschatting van de verwachte schoolprestaties van het kind.

3.4 Naar inkomsten van het huishouden en leerlinggewicht

Een indicatie van het opleidingsniveau van de ouders kan gevonden worden in het al eerder genoemde leerlinggewicht (paragraaf 2.4). In de figuren 8 en 9 worden verschillen tussen leerkrachtadvies en Cito-score uitgezet tegen de combinatie van opleidingsniveau van de ouders en inkomstenklassen.

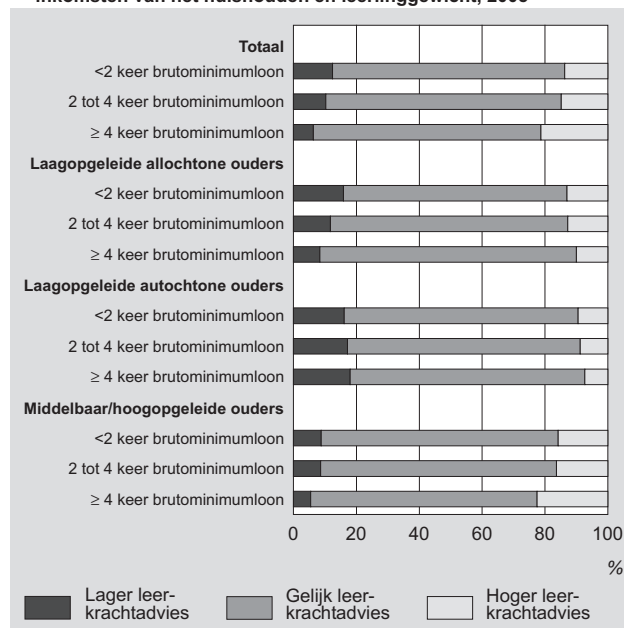
Uit figuur 8 blijkt dat voor kinderen met laagopgeleide ouders met een Cito-advies 'beroepsgericht vmbo' weinig samenhang bestaat tussen inkomstenklasse en leerkrachtadvies. Alleen bij de leerlingen met middelbaar of hoger opgeleide ouders is er bij een hoger inkomstenniveau vaker een hoger leerkrachtadvies dan de Cito-score. Een rol kan spelen dat deze laatste groep leerlingen niet homogeen is

8. Voorlopig leerkrachtadvies voor Cito-advies vmbo-b/k naar inkomsten van het huishouden en leerlinggewicht, 2005

Bron: Cito/CBS.

9. Voorlopig leerkrachtadvies voor Cito-advies vmbo-g/t naar inkomsten van het huishouden en leerlinggewicht, 2005

Bron: Cito/CBS.

wat opleidingsniveau van de ouders betreft. Het leerlinggewicht 0,0 ('middelbaar en hoger opgeleide ouders') geeft namelijk alleen aan dat de ouders een hogere opleiding dan vbo hebben gehaald.

Ook bij leerlingen met een Cito-advies 'vmbo-gemengd/theoretisch' worden de verschillen in leerkrachtadvies tussen de inkomstenklassen voor een belangrijk deel verklaard door verschillen in opleidingsniveau van de ouders. Kinderen met laagopgeleide autochtone ouders hebben ongeveer in dezelfde mate een hoger of lager leerkrachtadvies in de verschillende inkomstenklassen. Voor leerlingen met laagopgeleide allochtone ouders neemt het percentage lagere adviezen wat af als de inkomsten hoger zijn. Een hoger leerkrachtadvies wordt het vaakst gevonden bij het hoogste inkomstenniveau met middelbaar of hoger opgeleide ouders.

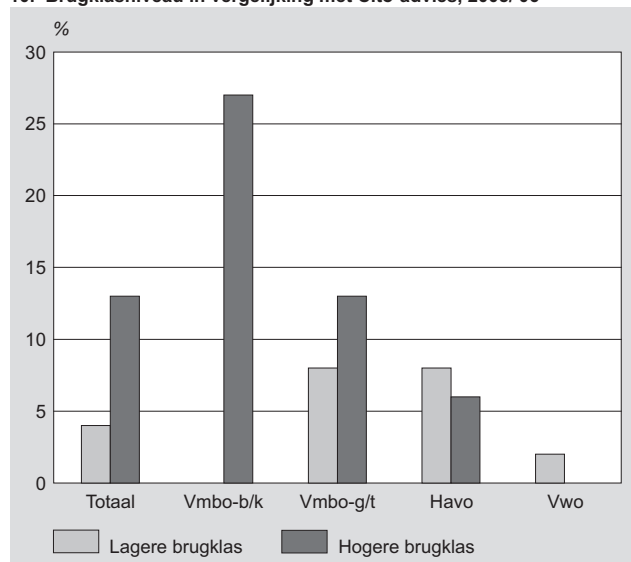
Ook bij kinderen met Cito-scores havo en vwo hangen verschillen in het opleidingsniveau van de ouders (voor zover benaderd door leerlinggewicht) voor een belangrijk deel samen met de verschillen in advisering tussen de inkomstenklassen.

4. Cito-advies en vervolgonderwijs

In deze paragraaf wordt een vergelijking gemaakt tussen het Cito-advies van leerlingen en het brugklasniveau waar zij uiteindelijk voor kiezen. Het voorlopige leerkrachtadvies wordt buiten beschouwing gelaten om verschillende redenen. Ten eerste is het advies van de leerkracht een voorlopig advies, dat na de Cito-toets nog kan worden bijgesteld naar een definitief advies. Ten tweede geeft de score op de Cito-toets een objectiever beeld dan het advies van de leerkracht. Tot slot werd voor een kwart van de leerlingen het leerkrachtadvies niet ingevuld op het antwoordblad eerste toetsdag van de Cito-toets.

Van de groep leerlingen die meedoet aan de Citotoets en naar het bekostigd voortgezet onderwijs gaat, zit 83 procent in de brugklas op het niveau dat de Citotoets indiceerde. Bijna 13 procent van de leerlingen gaat naar een hoger brugklasniveau dan hun Cito-score indiceerde, en 5 procent kiest voor een lager niveau. Met name leerlingen die een beroepsgerichte vmbo-score behalen op de Citotoets wijken in hun feitelijk gekozen brugklasniveau van het Cito-advies af. Ruim één op de vier gaat toch naar de gemengde of theoretische leerweg in het vmbo of naar een hoger niveau.

10. Brugklasniveau in vergelijking met Cito-advies, 2005/06

Bron: Cito/CBS.

4.1 Cito-advies en brugklasniveau naar geslacht

Over het algemeen wijken jongens en meisjes in het gekozen brugklasniveau even vaak af van hun Cito-score. Meisjes gaan echter vaker naar een brugklas van een hoger niveau dan jongens. Jongens gaan vaker naar een lagere brugklas dan hun Cito-score indiceert. Dat leidt er toe dat meisjes vaker havo of vwo volgen, hoewel hun Cito-score wat lager is dan die van jongens.

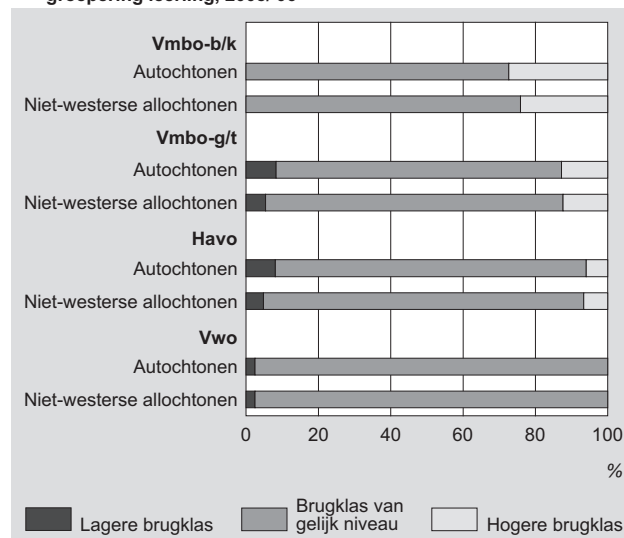
4.2 Cito-advies en brugklasniveau naar herkomst-groepering

Autochtone leerlingen met Cito-indicatie voor havo of voor de gemengde of theoretische leerweg van het vmbo gaan iets vaker dan niet-westers allochtone leerlingen naar een lager niveau in de brugklas (respectievelijk 8 tegen 5 procent). Daarentegen gaan op het niveau van de Cito-scores die als vervolgonderwijs beroepsgericht vmbo indiceren, de autochtone kinderen wat vaker dan de niet-westers allochtone leerlingen naar een hoger brugklasniveau (27 tegen 24 procent).

4.3 Cito-advies en brugklasniveau naar inkomsten van het huishouden

Er zijn opvallende verschillen te zien tussen Cito-score en het feitelijk brugklasniveau bij verdeling van de leerlingen naar het inkomstenniveau van het huishouden waartoe zij

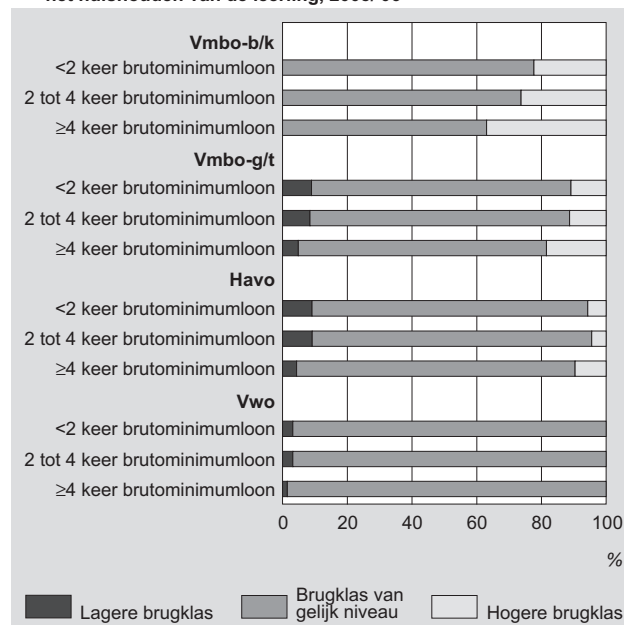
11. Brugklasniveau in vergelijking met Cito-advies naar herkomst-groepering leerling, 2005/06

Bron: Cito/CBS.

behoren. Over het algemeen gaan kinderen van wie de ouders een hoog inkomstenniveau hebben, vaker naar een hoger brugklasniveau en minder vaak naar een lager brugklasniveau (figuur 12). De meest in het oog springende verschillen tussen score en brugklasniveau zijn te zien bij leerlingen die een beroepsgerichte vmbo-score behalen op de Citotoets. Van deze leerlingen gaat 37 procent van de kinderen uit gezinnen in de hoogste inkomstenklasse naar een hoger brugklasniveau, terwijl kinderen uit gezinnen in de laagste inkomstenklasse daar in 22 procent van de gevallen naar toe gaan.

12. Brugklasniveau in vergelijking met Cito-advies naar inkomsten van het huishouden van de leerling, 2005/06

Bron: Cito/CBS.

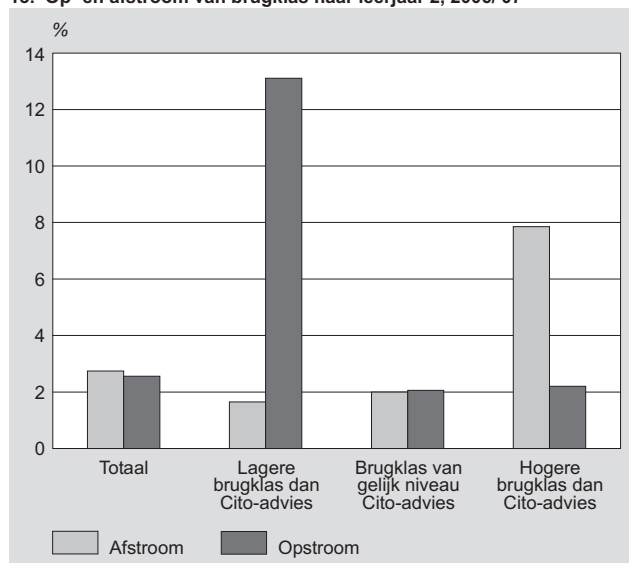
4.4 Cito-advies en op- en afstroom na de brugklas

Ook na de brugklas zijn er nog mogelijkheden om van gekozen onderwijsniveau te veranderen. In het tweede jaar

van het voortgezet onderwijs zit echter de overgrote meerderheid van de leerlingen nog op een gelijk niveau als dat van de brugklas. Slechts 3 procent van de leerlingen kiest na het eerste jaar voor een hoger niveau (ook wel 'opstroom' genoemd) en 3 procent kiest voor een lager niveau (ook wel 'afstroom' genoemd).

Ook voor de leerlingen die afwijken van hun Cito-advies, geldt dat de grootste groep na de brugklas op het eenmaal gekozen niveau blijft. Wel valt op dat deze leerlingen over het algemeen vaker wisselen van niveau na de brugklas. Zo gaat 8 procent van de leerlingen die naar een hogere brugklas zijn gegaan dan hun Cito-score aangaf, in het tweede jaar alsnog naar een lager niveau. Van de leerlingen die voor een lager brugklasniveau kozen dan hun Cito-score aangaf, stroomt 13 procent in het tweede leerjaar alsnog omhoog naar een hoger niveau.

13. Op- en afstroom van brugklas naar leerjaar 2, 2006/'07

Bron: Cito/CBS.

Technische toelichting

Methode

In totaal is bij het CBS van 144 duizend leerlingen de score op de Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets) 2005 bekend. Van deze leerlingen is door middel van achternaam, geboortedatum en geslacht het sofinummer achterhaald. Vervolgens zijn op basis van het sofinummer de volgende bestanden hieraan gekoppeld:

- het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS voor de achtergrondkenmerken geslacht, herkomstgroepering en inkomsten van het huishouden van de leerlingen, peilmoment eind september 2004 (aanvang schooljaar van groep 8) (95 procent koppeling);
- het Basisregistratie Onderwijsnummer (BRON) bestand voor het voortgezet onderwijs van 2005/'06 van de IB-Groep, peilmoment 1 oktober 2005 (94 procent koppeling);
- het Basisregistratie Onderwijsnummer (BRON) bestand voor het voortgezet onderwijs van 2006/'07 (voorlopig)

van de IB-Groep/Cfi (Écijferbestand), peilmoment 1 oktober 2006 (94 procent koppeling).

In totaal is 94 procent van de leerlingen gekoppeld met zowel de bestanden voor het voortgezet onderwijs van de jaren 2005/'06 en 2006/'07 als met het SSB. Het niet koppelen van de records in één of meerdere koppelingen, kan verklaard worden door de volgende redenen:

- De leerling stond in september 2004 niet ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA);
- De persoonsindicatoren uit het Cito-bestand konden niet gekoppeld worden met een (geldig) sofinummer;
- De leerling is doorgestroomd naar het praktijkonderwijs of het speciaal voortgezet onderwijs. Deze onderwijssoorten zijn (nog) niet opgenomen in de onderwijsbestanden;
- De leerling volgde in oktober 2005 en/of oktober 2006 geen bekostigd voortgezet onderwijs (meer) in Nederland.

Populatie

In 2005 deed van alle basisscholen 85 procent mee aan de Eindtoets Basisonderwijs van Cito. Het CBS heeft alleen gegevens van de scholen die toestemming hebben gegeven aan Cito voor gegevensuitwisseling. Dit geldt voor 94 procent van de deelnemende scholen.

Niet elke leerling maakt de Eindtoets Basisonderwijs. Leerlingen die aan het begin van groep 8 vier jaar of korter in Nederland wonen en de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen om de opgaven te maken en leerlingen die naar verwachting naar het (voortgezet) speciaal onderwijs of naar het praktijkonderwijs gaan, maken de Eindtoets doorgaans niet.

De populatie van dit onderzoek bestaat uit de leerlingen die de Citotoets gemaakt hebben en van wie de basisschool aan het Cito toestemming heeft gegeven tot gegevensuitwisseling met het CBS.

Bij de verschillende analyses in dit onderzoek wordt in het artikel alleen verslag gedaan van de leerlingen van wie de benodigde gegevens voor die analyses bekend waren. In paragraaf 3 zijn dat bijvoorbeeld de leerlingen met een voorlopig advies van de leerkracht en in paragraaf 4 de leerlingen van wie bekend is naar welke brugklas ze zijn gegaan (i.e. die zijn gekoppeld aan de bestanden voor het voortgezet onderwijs).

Niet-gekoppelden

Bijna de helft van de leerlingen die niet zowel aan de BRON-VO-bestanden als aan het SSB gekoppeld konden worden, heeft een beroepsgerichte vmbo-score behaald op de Eindtoets. Ongeveer één op de vijf leerlingen heeft een vmbo-g/t of havo-score behaald; één op de tien een vwo-score. Bij de gekoppelden liggen deze verdelingen op 30 procent voor vmbo-b/k, 23 procent voor vmbo-g/t, 28 procent met een havo-score en 19 procent met een vwo-score. De leerlingen die niet gekoppeld konden worden met de vo-bestanden en/of het SSB hadden vaker de

zogenaamde Niveautoets van Cito gedaan dan de gekoppelden. Deze toets is bedoeld voor leerlingen met een grote leerachterstand die vrijwel zeker praktijk- of leerweg-ondersteunend onderwijs gaan volgen.

Ontbrekende waarden op voorlopig advies leerkracht

Van 27 procent van de leerlingen is het voorlopig leerkrachtadvies onbekend. De toetsscore van deze leerlingen ligt rond het gemiddelde en is niet geconcentreerd in een bepaald Cito-advies. Ook wat achtergrondkenmerken betreft, is deze groep vergelijkbaar met de groep van wie wel een leerkrachtadvies bekend is.

Bepalen van het verschil tussen het voorlopig leerkrachtadvies en cito-advies

De scores op de Eindtoets zijn ingedeeld in een advisering naar onderwijstypen vmbo-bk, vmbo-gt, havo en vwo volgens de indeling die Cito hanteert in hun Toelatings- en doorstroom onderzoek (zie voor een specificatie het begrip 'De Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets)'). Deze scores zijn vergeleken met het (voorlopige) advies van de leerkracht. Bij een score vmbo-bk kan geen lager advies horen, net als bij de score vwo geen hoger advies mogelijk is. Bij 'gemengde' adviezen is besloten dat wanneer een bepaald schooltype in dit gemengde advies zit, het advies gelijk is aan de score. Bijvoorbeeld bij een toetsscore 'vmbo-gt' is het advies 'vmbo-gt/havo' gelijk, evenals voor de toetsscore 'havo' het advies 'vmbo-gt/havo' gelijk is. Wanneer een leerkrachtadvies een te brede of vreemde combinatie betrof (bijvoorbeeld vmbo-k/havo), is dit niet meegenomen in de analyses.

Bepalen van verschil tussen Cito-score en brugklasniveau

Een leerling kan in de brugklas voor een hoger, lager of gelijk niveau kiezen dan de Citotoets voor hem of haar indiceerde. In de hier toegepaste analyses heeft een kind voor een hoger of lager brugklasniveau gekozen, wanneer dit niveau niet overeenkomt met het advies op basis van de toetsscore. Bij een gemengde brugklas is gekeken of het behaalde niveau van de Citotoets minimaal tot het brugklasniveau behoort. Bijvoorbeeld een leerling die naar een avo-brugklas gaat, gaat met een vmbo-gt-, havo- of vwo-score op de Citotoets naar een gelijk brugklasniveau. Voor de leerlingen die naar een avo/vmbo-brugklas zijn gegaan, is de brugklaskeuze altijd gelijk aan hun toetsscore (dit was het geval voor 7 procent van de leerlingen).

Begrippen

De Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets)

De Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets) maakt deel uit van het Leerling- en onderwijsvolgsysteem (LOVS) van Cito. Met de toetsen van het LOVS (waaronder ook de Entree-

toets) kunnen de eisen van individuele leerlingen, groepen leerlingen en het onderwijs op een school van groep 1 tot en met 8 gevolgd worden.

De Eindtoets is een onafhankelijk onderzoek naar de vorderingen van leerlingen aan het einde van de basisschool. De specifieke functie van de Eindtoets is het geven van onafhankelijke informatie voor de keuze van een brugklatype. De toets bevat opgaven op het gebied van taal, rekenwiskunde, studievoordigheden en wereldoriëntatie. Wereldoriëntatie is een facultatief onderdeel, dat in 2005 door 87 procent van de leerlingen is gemaakt.

De score op de Eindtoets Basisonderwijs wordt weergegeven als een standaardscore die over de jaren heen vergelijkbaar is, lopend van 501 tot en met 550. Het gemiddelde ligt ieder jaar rond de 535. Bij elke standaardscore wordt een bepaald *schooltype* geadviseerd:

- 501-523 Vmbo beroepsgerichte leerweg
- 524-529 Vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
- 530-536 Vmbo theoretisch/gemengde leerweg
- 537-544 Havo
- 545-550 Vwo.

Onderwijssoort

Het voortgezet onderwijs in dit artikel bestaat uit de volgende onderwijssoorten:

- Vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs. Deze onderwijssoort kan aangeboden worden als leerweg-ondersteunend onderwijs (lwoo). Bij het vmbo zijn er vier leerwegen: de basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg (samen ook wel beroepsgericht vmbo genoemd), de gemengde leerweg en de theoretische leerweg
- Havo: hoger algemeen voortgezet onderwijs
- Vwo: voorbereidend wetenschappelijk onderwijs.

Inkomsten van het huishouden

Het inkomstenniveau van het huishouden geeft de inkomsten (uit arbeid en uitkeringen) weer van alle leden van het huishouden waartoe de leerling behoorde eind september 2004 (het begin van groep 8). Het inkomstenniveau is ingedeeld in klassen, waarbij de hoogte van de inkomsten is gerelateerd aan het brutominimumloon van 2004 (ongeveer € 1 265,-).

Leerlinggewicht

Het leerlinggewicht is beschikbaar via opgave van de school in de bestanden van de Eindtoets Basisonderwijs. Bij de hier beschreven analyses betreft het de oude gewichtenregeling gebaseerd op ministeriële regelgeving uit 1991.

Voor elke leerling die volgens nevenstaande tabel in een categorie kan worden ingedeeld, wordt bij de toelating tot een basisschool het bij die categorie behorende gewicht vastgesteld, met dien verstande dat een leerling slechts bij één categorie wordt ingedeeld (Artikel 15b van het Formatiebesluit WPO).

Leerling categorie	Gewicht
a. Leerling van wie beide ouders of verzorgers een schoolopleiding hebben genoten tot of tot en met het niveau eindexamen voorbereidend beroepsonderwijs. Indien het een leerling uit een eenoudergezin betreft, geldt deze opleidingseis ten aanzien van de desbetreffende ouder of verzorger.	0,25
b. Leerling die verblijft in een internaat of pleeggezin en van wie de vader of moeder het schippersbedrijf uitoefent of heeft uitgeoefend.	0,4
c. Leerling van wie de ouders een trekkend bestaan leiden als bedoeld in het Besluit trekkende bevolking WPO, anders dan bedoeld onder b.	0,7
d. Leerling met een niet-Nederlandse culturele achtergrond die tevens voldoet aan een van de volgende voorwaarden: <ol style="list-style-type: none"> 1. de vader of verzorger heeft een schoolopleiding genoten tot of tot en met het niveau eindexamen voorbereidend beroepsonderwijs, 2. de moeder of verzorgster heeft een schoolopleiding genoten tot het niveau eindexamen voorbereidend beroepsonderwijs, of 3. de meest verdienende ouder of verzorger oefent een beroep uit in loondienst, waarin hij lichamelijke of handarbeid verricht, of geniet geen inkomsten uit tegenwoordige arbeid. 	0,9

Het hebben genoten van een schoolopleiding tot of tot en met het niveau eindexamen voorbereidend beroepsonderwijs wordt gelijkgesteld aan het hebben doorlopen van ten hoogste de eerste twee leerjaren van een andere vorm van voortgezet onderwijs.

Alle leerlingen die niet in één van de bovenstaande categorieën kunnen worden ingedeeld, krijgen geen formatiegewicht (0,0). De gewichten 0,4 en 0,7 zijn niet meegenomen in de analyses, omdat het zeer geringe percentages van de leerlingen betreft.

Bronnen

Interpretatie van het leerlingrapport (2006), Cito.

www.cito.nl

Tabel 1
Voorlopig leerkrachtadvies in vergelijking met Cito-advies naar geslacht, herkomstgroepering en inkomsten van het huishouden van de leerling, 2005

	Totaal met Cito-advies	Met een hoger, gelijk of lager leerkrachtadvies vergeleken met Cito-advies				Overig leerkracht-advies ³⁾	Leerkracht-advies onbekend
		totaal	lager advies ¹⁾	gelijk advies	hoger advies ²⁾		
	<i>x 1 000</i>		%			<i>x 1 000</i>	
Totaal⁴⁾	144,0	103,0	9	77	14	1,6	39,4
Geslacht							
jongens	67,7	48,7	10	77	13	0,7	18,3
meisjes	68,5	49,2	8	77	15	0,7	18,6
Herkomstgroepering							
autochtonen	108,9	77,4	9	77	14	1,1	30,3
niet-westerse allochtonen	19,2	14,5	8	76	16	0,2	4,4
westerse allochtonen	8,1	5,8	7	77	16	0,1	2,1
Inkomsten huishouden							
< 2 keer brutominimumloon	32,5	23,9	9	77	14	0,4	8,2
2 tot 4 keer brutominimumloon	65,8	47,2	10	76	14	0,7	17,8
≥ 4 keer brutominimumloon	37,3	26,3	8	78	14	0,4	10,6
<i>Cito-advies vmbo-b/k⁴⁾</i>	44,9	32,3		72	28	0,5	12,1
Geslacht							
jongens	19,5	14,2		73	27	0,2	5,1
meisjes	21,8	15,8		71	29	0,2	5,8
Herkomstgroepering							
autochtonen	29,7	21,2		71	29	0,3	8,2
niet-westerse allochtonen	9,3	7,1		76	24	0,1	2,1
westerse allochtonen	2,4	1,7		70	30	0,0	0,6
Inkomsten huishouden							
< 2 keer brutominimumloon	13,5	10,1		76	24	0,1	3,4
2 tot 4 keer brutominimumloon	20,7	14,9		72	28	0,2	5,5
≥ 4 keer brutominimumloon	6,8	4,7		62	38	0,1	1,9
<i>Cito-advies vmbo-g/t⁴⁾</i>	33,2	23,7	10	74	16	0,4	9,2
Geslacht							
jongens	15,5	11,1	11	74	15	0,2	4,3
meisjes	16,0	11,5	8	74	18	0,2	4,4
Herkomstgroepering							
autochtonen	25,2	17,8	9	74	16	0,3	7,1
niet-westerse allochtonen	4,5	3,4	12	73	15	0,1	1,0
westerse allochtonen	1,8	1,4	9	72	19	0,0	0,5
Inkomsten huishouden							
< 2 keer brutominimumloon	7,7	5,7	12	74	14	0,1	2,0
2 tot 4 keer brutominimumloon	16,0	11,5	10	75	15	0,2	4,4
≥ 4 keer brutominimumloon	7,6	5,3	6	72	22	0,1	2,3
<i>Cito-advies havo⁴⁾</i>	39,8	28,4	14	79	7	0,5	10,9
Geslacht							
jongens	19,3	13,8	16	78	7	0,2	5,3
meisjes	18,8	13,5	13	81	7	0,2	5,1
Herkomstgroepering							
autochtonen	32,1	22,8	14	79	7	0,3	8,9
niet-westerse allochtonen	3,7	2,9	16	78	6	0,1	0,8
westerse allochtonen	2,3	1,6	11	80	8	0,0	0,6
Inkomsten huishouden							
< 2 keer brutominimumloon	7,5	5,5	16	78	6	0,1	1,9
2 tot 4 keer brutominimumloon	18,4	13,2	16	79	5	0,2	5,0
≥ 4 keer brutominimumloon	12,2	8,6	10	80	10	0,1	3,4
<i>Cito-advies vwo⁴⁾</i>	26,1	18,7	15	85		0,2	7,3
Geslacht							
jongens	13,4	9,7	16	84		0,1	3,6
meisjes	11,8	8,4	15	85		0,1	3,3
Herkomstgroepering							
autochtonen	22,0	15,7	15	85		0,2	6,1
niet-westerse allochtonen	1,7	1,2	18	82		0,0	0,4
westerse allochtonen	1,6	1,0	12	88		0,0	0,5
Inkomsten huishouden							
< 2 keer brutominimumloon	3,7	2,7	19	81		x	1,0
2 tot 4 keer brutominimumloon	10,7	7,7	18	82		0,1	2,9
≥ 4 keer brutominimumloon	10,7	7,6	12	88		0,1	3,0

Bron: Cito/CBS.

1) Voor Cito-advies vmbo-b/k is een lager leerkrachtadvies niet mogelijk.

2) Voor Cito-advies vwo is een hoger leerkrachtadvies niet mogelijk.

3) Overige adviezen zijn combinaties van adviezen die niet logisch zijn (zoals het advies vmbo-b/havo) of alle schoolsoorten bevatten.

4) Inclusief een kleine groep van wie geslacht, herkomstgroepering en/of inkomsten van het huishouden onbekend is.

Tabel 2
Brugklasniveau in vergelijking met Cito-advies naar geslacht, herkomstgroepering en inkomsten van het huishouden van de leerling, 2005/06

	Totaal met Cito-advies	Met een lager, gelijk of hoger brugklasniveau vergeleken met Cito-advies				Brugklas onbekend
		totaal	lagere brugklas ¹⁾	gelijke brugklas	hogere brugklas ²⁾	
	x 1 000		%			x 1 000
Totaal³⁾	144,0	136,0	4	83	13	8,1
Geslacht						
jongens	67,7	67,5	5	83	12	0,1
meisjes	68,5	68,3	4	82	14	0,1
Herkomstgroepering						
autochtonen	108,9	108,8	5	83	12	0,1
niet-westerse allochtonen	19,2	19,1	2	82	16	0,1
westerse allochtonen	8,1	8,0	3	82	15	0,0
Inkomsten huishouden						
< 2 keer brutominimumloon	32,5	32,3	5	82	13	0,1
2 tot 4 keer brutominimumloon	65,8	65,7	5	83	12	0,1
≥ 4 keer brutominimumloon	37,3	37,3	3	84	14	0,0
<i>Cito-advies vmbo-b/k³⁾</i>	44,9	41,1		73	27	3,8
Geslacht						
jongens	19,5	19,3		75	25	0,1
meisjes	21,8	21,7		72	28	0,1
Herkomstgroepering						
autochtonen	29,7	29,6		73	27	0,1
niet-westerse allochtonen	9,3	9,1		76	24	0,1
westerse allochtonen	2,4	2,4		71	29	0,0
Inkomsten huishouden						
< 2 keer brutominimumloon	13,5	13,4		78	22	0,1
2 tot 4 keer brutominimumloon	20,7	20,6		74	26	0,1
≥ 4 keer brutominimumloon	6,8	6,8		63	37	0,0
<i>Cito-advies vmbo-g/t³⁾</i>	33,2	31,5	8	79	13	1,7
Geslacht						
jongens	15,5	15,5	9	79	12	x
meisjes	16,0	15,9	6	80	14	x
Herkomstgroepering						
autochtonen	25,2	25,2	8	79	13	x
niet-westerse allochtonen	4,5	4,5	5	82	12	0,0
westerse allochtonen	1,8	1,8	5	79	16	–
Inkomsten huishouden						
< 2 keer brutominimumloon	7,7	7,7	9	80	11	0,0
2 tot 4 keer brutominimumloon	16,0	16,1	8	80	11	x
≥ 4 keer brutominimumloon	7,6	7,7	5	77	18	–
<i>Cito-advies havo³⁾</i>	39,8	38,1	8	86	6	1,7
Geslacht						
jongens	19,3	19,3	9	85	6	0,0
meisjes	18,8	18,8	7	87	6	x
Herkomstgroepering						
autochtonen	32,1	32,1	8	86	6	x
niet-westerse allochtonen	3,7	3,7	5	89	7	x
westerse allochtonen	2,3	2,3	6	83	11	x
Inkomsten huishouden						
< 2 keer brutominimumloon	7,5	7,5	9	85	6	x
2 tot 4 keer brutominimumloon	18,4	18,4	9	86	4	x
≥ 4 keer brutominimumloon	12,2	12,2	4	86	10	x
<i>Cito-advies vwo³⁾</i>	26,1	25,2	2	98		0,9
Geslacht						
jongens	13,4	13,3	3	97		x
meisjes	11,8	11,8	2	98		x
Herkomstgroepering						
autochtonen	22,0	21,9	2	98		x
niet-westerse allochtonen	1,7	1,6	2	98		x
westerse allochtonen	1,6	1,5	2	98		–
Inkomsten huishouden						
< 2 keer brutominimumloon	3,7	3,7	3	97		x
2 tot 4 keer brutominimumloon	10,7	10,6	3	97		x
≥ 4 keer brutominimumloon	10,7	10,8	1	99		x

Bron: Cito/CBS.

1) Voor cito-advies vmbo-b/k is een lagere brugklas niet mogelijk.

2) Voor cito-advies vwo is een hogere brugklas niet mogelijk.

3) Inclusief een kleine groep van wie geslacht, herkomstgroepering en/of inkomsten van het huishouden onbekend is.